MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. október 2. [1]

C-496/24. sz. ügy

Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoeding,
Stichting de Thuiskopie
kontra
HP Nederland BV,
Dell BV,
Stichting Overlegorgaan Blanco Informatiedragers

(a Hoge Raad der Nederlanden [Hollandia legfelsőbb bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Szellemi tulajdon – Szerzői jog és szomszédos jogok – 2001/29/EK irányelv – 2. cikk – Többszörözési jog – 3. cikk – A művek nyilvánossághoz közvetítésének joga – Az 5. cikk (2) bekezdésének b) pontja és az 5. cikk (5) bekezdése – Kivételek és korlátozások – Magáncélú többszörözés – Méltányos díjazás – A művek interneten keresztül történő nyilvánossághoz közvetítése – Ellenérték fejében teljesített streaming szolgáltatás – Offline felhasználásra szánt másolat”

Bevezetés

1. Az uniós szerzői jog a szerző számára biztosított kizárólagos jogok alóli számos kivétel között egy olyan kivételről rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy természetes személyek magáncélra hozzájárulás nélkül többszörözzenek műveket. Az uniós jog a szerzők ezen kivételből és abból eredő veszteségeinek kompenzálása céljából, hogy a felhasználóknak nem kell a műből több példányt vásárolniuk, e jogcímen díjazás kifizetését írja elő. A tagállamok a gyakorlatban ezt a díjazást leggyakrabban az úgynevezett magáncélú többszörözési jogdíjból finanszírozzák, amelyet a védelem alatt álló művek természetes személyek általi többszörözésére használható adathordozók és készülékek gyártói vagy importőrei fizetnek. Ezt követően ezt a jogdíjat ezen készülékek és adathordozók árában továbbhárítják az azokat megvásárló személyekre, így a szóban forgó kivétel alapján fizetendő díjazás végső pénzügyi terheit főszabály szerint azon személyek viselik, akik e kivétel hatálya alá tartoznak. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ilyen rendszer összeegyeztethető az uniós joggal. [2]

[1] Eredeti nyelv: lengyel.

[2] Lásd: 2010. október 21-i Padawan ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, a rendelkező rész 2. pontja).

2. A magáncélú többszörözési jogdíj, amelynek beszedése és díjazás formájában történő kifizetése a tagállamok által kijelölt intézmények feladata, lényeges és állandó bevételi forrást jelent a szerzők számára. Csábító lehet tehát, hogy az említett kivétel hatályát, következésképpen pedig a magáncélú többszörözési jogdíjon alapuló bevételi forrást is kiterjesszék a vonatkozó jogszabályok által biztosított kereteken, valamint e kivétel kidolgozásának céljain és indítékain túlra, amint azt a közmondás tartja: ha a kalapács az egyetlen szerszámod, mindent szögnek nézel. Úgy tűnik, hogy a hollandiai magáncélú többszörözési jogdíj beszedéséért felelős intézmények ennek a csábításnak engedtek, amikor úgy tekintették, hogy a művek másolatainak offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás, amelyet a lekérhető streaming szolgáltatást nyújtó szolgáltatók nyújtanak, a jogdíj és ezért a szóban forgó kivétel hatálya alá tartozik. [3]

3. Ugyanakkor figyelembe kell venni azt, hogy a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel szerinti díjazás nem önmagában vett cél. Arra szolgál, hogy kompenzálja a veszteségeket olyan helyzetekben, amikor e kivétel alkalmazása megengedett és indokolt, sőt néha még szükséges is. Másrészt nem az a funkciója, hogy helyettesítse a szokásos szerződéses mechanizmusokat olyan helyzetekben, amikor a szerzők érvényesíthetik kizárólagos jogaikat, és így jövedelemhez jutnak a művek hasznosításából, még akkor is, ha ez a jövedelem véleményük szerint nem elég magas. A jelen ügyben a Bíróságnak alkalma nyílik arra, hogy a hasonló helyzetekre vonatkozó korábbi ítélkezési gyakorlatra tekintettel pontosítsa a szóban forgó kivétel alkalmazásának korlátait.

Jogi háttér

Az uniós jog

4. Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [4] 2., 3., 5. és 6. cikke különösen a következőket mondja ki:

„2. cikk

A tagállamok biztosítják a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát:

a) a szerzők számára műveik tekintetében;

[…]

3. cikk

(1) A tagállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, beleértve az oly

[3] E szolgáltatás a művek interneten keresztül történő hozzáférhetővé tételéből áll oly módon, hogy a művet tartalmazó fájlt alkotó, a szolgáltató által továbbított adatcsomagok a szolgáltatást igénybe vevő személy készülékének gyorsítótárában tárolódnak, és a teljes fájl tárolásának megvárása nélkül lejátszhatók, majd további csomagokkal helyettesíthetők. Ez lehetővé teszi a mű azonnali felhasználását, azonban állandó hálózati hozzáférést igényel (a felhasználónak mindig „online” kell lennie).

[4] HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.; helyesbítések: HL 2008. L 314., 16. o.; HL 2014. L 10., 32. o.

módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.

[…]

5. cikk

[…]

(2) A tagállamok a 2. cikkben szabályozott többszörözési jog alól kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg a következő esetekben:

[…]

b) bármely hordozóra természetes személy által magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözés tekintetében, feltéve, hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek, amelynek meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy az érintett művel vagy más védelem alatt álló teljesítménnyel kapcsolatban alkalmaztak-e a 6. cikkben meghatározott műszaki intézkedést;

[…]

(5) Az (1), a (2), a (3) és a (4) bekezdésben foglalt kivételek és korlátozások kizárólag olyan különös esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit.

6. cikk

[…]

(3) Ezen irányelv alkalmazásában »műszaki intézkedés« minden olyan technológia, eszköz vagy alkatrész, amely rendes működése során alapvetően arra szolgál, hogy a művek és más, jogi védelem alatt álló teljesítmények tekintetében megelőzze, illetve megakadályozza a jogszabályban meghatározott szerzői jog vagy szomszédos jogok […] jogosultja által nem engedélyezett cselekményeket. A műszaki intézkedés akkor minősül »hatásosnak«, ha a jogi védelem alatt álló mű vagy más teljesítmény felhasználását a jogosult valamely hozzáférés-ellenőrzési vagy védelmet nyújtó eljárással – így például kódolással, titkosítással vagy a mű vagy más teljesítmény egyéb átalakításával – vagy olyan másolatkészítést ellenőrző mechanizmus útján ellenőrzi, amely a védelem célját megvalósítja.”

A holland jog

5. A 2001/29 irányelvet az Auteurswet 1912 (a szerzői jogról szóló 1912. évi törvény) rendelkezései ültették át a holland jogba. A művek magáncélú többszörözése alóli kivételről e törvény 16c. cikke rendelkezik. E cikk (2) bekezdése előírja, hogy a jogosultak részére méltányos díjat kell fizetni, amelyet a művek magáncélú többszörözésére használható készülékek és adathordozók importőrei és gyártói által fizetett magáncélú többszörözési jogdíjból finanszíroznak. Az említett törvény 16d. és 16e. cikke szerint e jogdíj beszedéséért a Stichting de Thuiskopie (a továbbiakban: SdT) felelős, míg a jogdíj alapját és összegét a Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoeding, egy holland jog szerinti alapítvány (a továbbiakban:

SONT) határozza meg, amelyben a jogosultak és a fizetésre kötelezett személyek (illetve azok egyesületei) képviseltetik magukat. A SONT által a 2018–2020-as időszakra vonatkozó magáncélú többszörözési jogdíj díjszabása többek között „figyelembe veendő forrásként” tartalmazta a „fizetős streaming szolgáltatásokat”.

A tényállás, az eljárás menete és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

6. A HP Nederland B.V.-nak és a Dell B.V.-nak magáncélú többszörözési jogdíjat kell fizetnie. A Stichting Overlegorgaan Blanco Informatiedragers képviseli az ezen jogdíj fizetésére kötelezett valamennyi szervezetet. E szervezetek az SdT és a SONT ellen keresetet indítottak a Rechtbank Den Haag (hágai bíróság, Hollandia) előtt annak megállapítása iránt, hogy a magáncélú többszörözési jogdíj nem terjed ki az offline streaming másolatok hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatásra, amelyet zenei vagy audiovizuális művek interneten keresztül történő lehívható streaming szolgáltatásával együtt nyújtanak.

7. A kérdést előterjesztő bíróság ténybeli megállapításai szerint e szolgáltatás abban áll, hogy a lekérhető streaming szolgáltatás előfizetője bizonyos műveket kiválaszthat a rendelkezésre álló művek katalógusából hálózati hozzáférés nélküli (úgynevezett offline) használatra. Ezt követően a szolgáltató a kiválasztott művekről másolatot készít az előfizető készüléke vagy készülékei memóriájának meghatározott részére, amelyet e célból a szolgáltató rendelkezésére bocsát. E másolat titkosítására olyan módon kerül sor, hogy az előfizető a művet főszabály szerint kizárólag a szolgáltató alkalmazásával használhatja, de nem rendelkezhet e másolattal, azaz nem készíthet további másolatokat, nem változtathatja meg annak helyét, illetve nem helyezheti át azt önkényesen egy másik készülékre vagy adathordozóra. Mindenesetre azonban azon időtartam lejártát követően, amelyre a másolatot hozzáférhetővé tették, a főszolgáltatás (streaming szolgáltatás) megszűnésekor a másolat törlődik a készülékről. Ezenfelül a szolgáltató a szolgáltatásnyújtási szabályzatban meghatározott esetekben a másolatot törölheti.

8. 2019. szeptember 18-i ítéletével a Rechtbank Den Haag (hágai bíróság) elutasította a keresetet. Ezen ítéletet azonban a Gerechtshof Den Haag (hágai fellebbviteli bíróság, Hollandia) 2022. március 22-i ítéletével hatályon kívül helyezte. Ez utóbbi bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a fenti 7. pontban leírthoz hasonló, másolatok offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás esetében nem merül fel a szerzői jogról szóló törvény 16c. cikke és a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett magáncélú többszörözés. Az utóbbi ítélettel szemben az SdT és a SONT felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

9. E körülmények között a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A háromlépcsős tesztre (a [2001/29] irányelv 5. cikkének (5) bekezdése) is tekintettel [az ezen] irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett »természetes személy által magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözésnek« tekinthető-e a [jelen indítvány] fenti [7. pontjában] ismertetett jellemzőkkel rendelkező többszörözés (offline streaming másolat)?

2) Ellentétes-e a [2001/29] irányelv céljaival, köztük a szerzők magas szintű védelmére, a jogosult és a felhasználó érdekei közötti megfelelő egyensúly biztosítására, valamint a kivételek és korlátozások tagállamok általi koherens és műszakilag semleges alkalmazására irányuló céllal az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel nem terjed ki az offline streaming másolatokra?

3) Jelentőséggel bír-e az egyik vagy mindkét fenti kérdésre adandó válasz szempontjából, hogy a jogosultak az egyes offline streaming másolatok után vagy az alapján részesülnek díjazásban, hogy a streaming szolgáltatás felhasználója milyen gyakran játszik le egy offline streaming másolatot?"

10. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet 2024. július 17-én nyújtották be a Bírósághoz. Írásbeli észrevételeket az alapeljárásban részt vevő felek, a francia kormány és az Európai Bizottság nyújtott be. Ugyanezen érintettek képviseltették magukat a 2025. június 19-i tárgyaláson.

Értékelés

11. A kérdést előterjesztő bíróság három előzetes döntéshozatali kérdést fogalmazott meg, amelyek azonban ugyanazt a problémát érintik, ezért együttes vizsgálatukat javaslom. E bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontját, hogy a védelem alatt álló művek interneten lekérhető streaming formájában történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás előfizetője az említett rendelkezés értelmében vett magáncélra történő többszörözést végez, amennyiben a művek offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló olyan további szolgáltatást vesz igénybe, amely e műveknek az előfizető készülékének memóriájában történő rögzítéséből áll, és a szolgáltató ezen irányelv 6. cikkének értelmében vett műszaki intézkedéssel teljes körű ellenőrzést tart magának fenn e művek tárolása, másolása és törlése felett, míg az előfizető azokat az adott készüléken csak a hozzáférés időtartama alatt használhatja fel (hallgathatja vagy nézheti). Javaslom, hogy a kérdésre adott válasz egészüljön ki az említett irányelv 3. cikkének értelmezésével.

12. Elemzésem azon a feltételezésen alapul, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel alkalmazásának két feltétele teljesül, amelyek úgy tűnik, nem képezik vita tárgyát az alapügyben, nevezetesen, hogy a szóban forgó előfizető természetes személy, és hogy az említett szolgáltatást magáncélra veszi igénybe.

13. Az sem vitatott, hogy az előfizető nem önállóan többszörözi a művet, hanem e többszörözést az előfizető kérésére a szolgáltató végzi. A Bíróság azonban ebben a helyzetben megengedte a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel alkalmazását, mivel úgy ítélte meg, hogy az e rendelkezésben szereplő „természetes személy *által* [végzett] többszörözés" kifejezés azt is magában foglalja, hogy e természetes személy harmadik személy szolgáltatásait veszi igénybe. [5]

[5] Lásd ebben az értelemben többek között: 2017. november 29-i VCAST ítélet (C-265/16, a továbbiakban: VCAST ítélet, EU:C:2017:913, 35. pont) (kiemelés tőlem).

14. A természetes személy azonban csak azzal a feltétellel jogosult az említett kivétel igénybevételére, ha korábban olyan formában férhetett hozzá a műhöz, amely a többszörözés forrását képezi,[6] e hozzáférésnek pedig jogszerűnek kell lennie, azaz ahhoz meg kell szerezni a jogosultak hozzájárulását.[7] Amennyiben azonban a természetes személy csak a többszörözés eredményeként jut hozzá a műhöz, nem tekinthető úgy, hogy a többszörözést a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében e természetes személy végezte. A többszörözést ugyanis a műhöz hozzáférést biztosító személy végzi, és ha a többszörözésre távolról, dematerializált formában és a hozzáférést biztosító személy személyes körén kívül kerül sor, az a mű ezen irányelv 3. cikke értelmében vett nyilvánossághoz közvetítésének minősül.[8]

15. Pontosan ez a helyzet áll fenn a jelen indítvány 7. pontjában leírt szolgáltatás esetében, mivel az előfizető másolat készítésével offline streaming másolathoz fér hozzá. Ennek során nem releváns, hogy egyébként ugyanezen művekhez streaming útján is hozzáférhet, mivel a streaming nem minősül a többszörözés forrásának, és a bizonyos művekhez streaming útján való ténylegesen hozzáférés nem feltétele annak, hogy másolatukat offline felhasználásra meg lehessen szerezni.[9]

16. Ezért engem nem győz meg az SdT és a SONT által felhozott azon érv, hogy az előfizetőknek a művekhez streaming útján való hozzáférése elegendő ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy a másolatok offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tétele a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel hatálya alá tartozik. Igaz, hogy kereskedelmi szempontból a másolatok offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás kiegészítő szolgáltatásnak minősül, és a főszolgáltatást jelentő streaming szolgáltatáshoz kapcsolódik, mivel az előbbi szolgáltatást csak az utóbbi szolgáltatás előfizetői vehetik igénybe, és mindkettő a művek ugyanazon katalógusára vonatkozik. Műszaki szempontból azonban különálló és független szolgáltatásról van szó.[10] Más szóval, e két szolgáltatás az ugyanazon művekhez való hozzáférés két lehetséges módját jelenti, amelyek azonban egymástól függetlenek, és egyik sem tekinthető a másik többszörözésének. Szerzői jogi szempontból e két szolgáltatás a művek különálló felhasználási cselekményének minősül, annál is inkább, mert a művek felhasználásának feltételei mindkét esetben lényegesen eltérnek egymástól. A streaming szolgáltatás ugyanis állandó hozzáférést igényel a kellően gyors internetkapcsolathoz, és arra gyakran földrajzi korlátozás (geoblocking) vonatkozik. Ezzel szemben ez a két hátrány nem merül fel az offline felhasználásra szolgáló másolatok esetében.

17. Jelen ügyben tehát a helyzet hasonló a VCAST ítélet alapjául szolgáló ügyben vizsgált helyzethez. Az e szolgáltatás keretében megvalósuló többszörözés nem tekinthető úgy, hogy azt a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében természetes személyek (előfizetők) végzik, hanem a szolgáltatónak kell tulajdonítani, aki a műveket ilyen módon teszi az előfizetői számára hozzáférhetővé. Az ilyen többszörözés tehát az ezen irányelv 3. cikke értelmében e művek nyilvánosság számára oly módon történő hozzáférhetővé tételének részét képezi, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg, és ezt a cselekményt a szolgáltató végzi.

6 Lásd hasonlóképpen: VCAST ítélet (39. pont).

7 2014. április 10-i ACI Adam és társai ítélet (C-435/12, EU:C:2014:254, 31. pont).

8 Lásd hasonlóképpen: VCAST ítélet (40–52. pont).

9 E tekintetben a jelen ügy szempontjából nem bír jelentőséggel, hogy vannak műszaki lehetőségek a streaming útján hozzáférhető tett tartalmak rögzítésére. Jelen ügy ugyanis a jelen indítvány 7. pontjában leírthoz hasonló szolgáltatásra vonatkozik, amelynek keretében a mű másolatát nem a felhasználó készíti el a streaming szolgáltatás rögzítésével, hanem szolgáltató a mű felhasználó készülékén történő többszörözésével.

10 Példaként lásd: a Spotify Premium szolgáltatási feltételei, amely tipikus példája a lekérhető streaming szolgáltatásnak, lehetővé teszik 10 000 mű offline felhasználásra történő letöltését legfeljebb öt készülékre, az egyetlen követelmény pedig az, hogy 30 naponként legalább egyszer csatlakozni kell a hálózathoz az előfizetés érvényességének ellenőrzése céljából. Ez a gyakorlatban teljes függetlenséget tesz tehát lehetővé a művek streaming útján történő hozzáférhetővé tételétől.

18. E tekintetben nem helytálló az SdT és a SONT, valamint a francia kormány által felhozott azon érv, amely szerint az offline felhasználására szánt másolat a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében a természetes személy által végzett többszörözésnek minősül, mivel a másolat készítését az előfizető kezdeményezi. A műveknek a nyilvánosság számára az ezen irányelv 3. cikkében említett oly módon történő hozzáférhetővé tételére, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg, a felhasználó kérésére kerül sor. A hozzáférhetővé tétel folyamatát tehát az utóbbinak kell kezdeményeznie oly módon, hogy ennek érdekében kérést – jelen ügyben offline felhasználásra szánt másolat készítésére irányuló kérést – nyújt be. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a mű másolatának a felhasználó kérésére történő bármely hozzáférhetővé tétele automatikusan az irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt rendelkezés hatálya alá tartozó, a természetes személy által magáncélra végzett többszörözésnek minősül. Az ilyen értelmezés ugyanis az ezen irányelv 3. cikkében foglalt szabályozás nagy részét megfosztaná értelmétől.

19. A jelen ügy és a VCAST ítélet alapjául szolgáló ügy között azonban két lényeges különbség van. Először is, míg az utóbbi ügy tárgyát képező tevékenységet a jogosultak hozzájárulása nélkül végezték, addig a jelen ügyben nincs utalás arra, hogy a másolatok offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás ily módon jogellenes lenne. Másodszor, a VCAST ítélet alapjául szolgáló ügytől eltérően a jelen ügyben nem két különböző jogalany általi elsődleges és másodlagos hozzáférhetővé tételről van szó. Mind a művek streaming útján történő hozzáférhetővé tételét, mind pedig másolatok formájában offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételét ugyanazon jogalany végzi, és elsődleges jellegű; a digitális formában megjelenő műveket a szolgáltató szerveréről közvetlenül az előfizető készülékére továbbítják. Ezért jelen ügyben nem alkalmazható a Bíróság azon ítélkezési gyakorlata, amely szerint a szerzői jogi védelem alatt álló művek hozzáférhetővé tétele akkor minősül nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételnek, ha az úgynevezett új nyilvánosságnak szól, vagy meghatározott műszaki formában valósul meg.[11] E szabály ugyanis csak a más által már nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett művek másodlagos közvetítésére vonatkozik.[12]

20. Ezért egyetértek a Bizottság azon álláspontjával, hogy az alapügyben fennálló helyzetet nem a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja, hanem 3. cikke alapján kell vizsgálni.

21. Ezt az értelmezést számos további érv is alátámasztja.

22. Először is, nem helytálló az SdT és a SONT által a tárgyaláson kifejtett azon álláspont, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja e rendelkezés alkalmazásához nem követeli meg azt, hogy a jogosultaknak el kell veszíteniük a művek felhasználása feletti ellenőrzést. Az ellenőrzés elvesztése ugyanis a szerzői jogi kivétel lényegi jellemzője, mivel a kivétel szerint a felhasználók a jogosultak hozzájárulása nélkül, tehát az ellenőrzésükön kívül is végezhetnek olyan cselekményeket, amelyek általában a szerzői jogi kizárólagosság hatálya alá tartoznak. Az említett rendelkezésben foglalt kivétel feljogosítja a természetes személyeket arra, hogy a műveket magáncélra többszörözzék. Egyrészt tehát az e kivétel szerinti többszörözésre *per definitionem* a jogosultak ellenőrzésén kívül kerül sor. Másrészt azonban műszaki szempontból lehetővé kell tenni a felhasználók számára e többszörözés elvégzését, azaz olyan formában kell a műhöz (jogszerűen, amint arra a Bíróság rámutat) hozzáférniük, amely lehetővé teszi a mű másolását.

[11] Lásd legutóbb: 2024. június 20-i GEMA ítélet (C-135/23, EU:C:2024:526, 43. pont).

[12] Lásd: 2006. december 7-i SGAE ítélet (C-306/05, EU:C:2006:764, 40–42. pont); 2013. március 7-i ITV Broadcasting és társai ítélet (C-607/11, EU:C:2013:147; 24–26., 37., 38. pont).

23. Márpedig a jelen ügyben nem ez a helyzet. Az alkalmazott műszaki intézkedésnek köszönhetően a streaming szolgáltatást nyújtó szolgáltatók, akik a jogosultak nevében, mint licencjogosultjai járnak el, megtartják az ellenőrzést az offline felhasználásra szánt másolatok formájában hozzáférhetővé tett művek többszörözése felett. E másolatokat ugyanis a *szolgáltató* készíti, és azokat a felhasználó készülékén szigorúan meghatározott és hatékonyan ellenőrzött feltételek mellett tárolja. A műszaki intézkedés tehát nem a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel korlátainak felhasználók általi túllépése elleni védelmet szolgálja, ahogyan azt az SdT és a SONT, valamint a francia kormány állítja, hanem annak megakadályozását, hogy a felhasználók maguk vegyék igénybe e kivételt oly módon, hogy a jogosultak hozzájárulása nélkül többszörözik a műveket. E tekintetében tehát nem a szerzői jogi kivétel alkalmazásáról van szó, hanem e jogok rendes érvényesítéséről.

24. Teljesen téves továbbá az SdT és a SONT azon álláspontja, hogy a jogosultaknak az offline felhasználásra szánt másolatok készítéséhez való hozzájárulása nem bír joghatással, és hogy a jogosultak nem kérhetnek a hozzájárulás fejében díjat, mivel e másolatok készítése a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel hatálya alá tartozik, és ezért a jogosultakat megilleti az e rendelkezésben előírt méltányos díjazás.

25. Ezek a felek ugyanis előzetesen feltételezik, hogy a másolat offline felhasználásra történő készítése a szóban forgó kivétel hatálya alá tartozik, és ebből a feltételezésből arra következtetnek, hogy e kivétel korlátozza a jogosultak cselekvési lehetőségét. Ugyanakkor valójában ennek az ellenkezője igaz: a forrás, amelyből az offline felhasználásra szánt másolat készül, nem a felhasználók, hanem a jogosultak által adott licenc jogosultjainak birtokában van, aminek következtében a felhasználók a szóban forgó kivétel alapján nem végezhetnek többszörözést, és a másolathoz való hozzáférést a licencjogosulttól kell kérniük, aki ezért díjat számíthat fel.

26. Ezzel szemben az SdT és a SONT által hivatkozott ítéletek [13] nem a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel hatályának meghatározására, hanem az e rendelkezésben előírt méltányos díjazás kiszámítására vonatkoznak. Az ítéletek tehát azon a hallgatólagos feltételezésen alapulnak, hogy e kivétel alkalmazási feltételei teljesülnek, és ebben az összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a jogosultak esetleges hozzájárulása nem érinti a méltányos díjazáshoz való jogot. Amint azt ugyanis a Bíróság megállapította, „amennyiben valamely jogosult engedélyt ad valamely természetes személy részére [a védett művet tartalmazó] fájlok felhasználására *azzal, hogy a rendelkezésére bocsátja őket*, e fájlok védelem alatt álló művek többszörözése céljából történő felhasználásának puszta *lehetősége* igazolja a magáncélú másolat után fizetendő díj alkalmazását”. [14] Ezzel szemben a jelen ügyben arról van szó, hogy a jogosult vagy az általa adott licenc jogosultja védelem alatt álló műveket tartalmazó fájlokat bocsát természetes személyek rendelkezésére, e természetes személyek azonban *nem használhatják fel* e fájlokat e művek többszörözéséhez, következésképpen a magáncélú többszörözési jogdíj alkalmazása nem megalapozott.

27. Mellékesen hozzáteszem, hogy a 2001/29 irányelv kifejezetten nem teszi lehetővé a tagállamok számára, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek arra kényszerítik a jogosultakat, hogy jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben lemondjanak a műszaki intézkedésekről. Míg ugyanis az ezen irányelv 6. cikke (4) bekezdésének első albekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek védik a felhasználók azon jogát, hogy részesüljenek az

[13] 2013. június 27-i VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426); 2015. március 5-i Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144).

[14] 2015. március 5-i Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 64. pont) (kiemelés tőlem).

említett irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivételben, az említett bekezdés negyedik albekezdése kizárja ezt a lehetőséget a nyilvánosság számára oly módon hozzáférhetővé tett művek tekintetében, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg, vagyis a jelen ügyben felmerülőhöz hasonló helyzetben. Az SdT és a SONT által javasolt, ilyen hatállyal rendelkező kivétel tagállami bevezetése tehát ellentétes lenne a műszaki intézkedések védelmére vonatkozó, ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerinti kötelezettséggel.

28. Másodszor, a 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy a kizárólagos jogok alóli, az említett irányelvben foglalt kivételek 1) különös esetekben alkalmazhatók, 2) nem sérelmesek a művek rendes felhasználására, és 3) indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit. Ez az úgynevezett háromlépcsős teszt, amely az Unióra nézve kötelező nemzetközi jogból ered. [15]

29. Az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivételnek a másolat offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatásra való kiterjesztése véleményem szerint ellentétes lenne az említett teszt második pontjával. Az ilyen szolgáltatás ugyanis a művek rendes felhasználásának minősül, amelyből a jogosultak anyagi haszonra tehetnek szert, és amely felhasználás független a művek streaming útján történő hozzáférhetővé tételétől. Az ilyen típusú másolatoknak a szóban forgó kivétel hatálya alá vonása akadályozná ezt a felhasználást, mivel zavart keltene a felhasználókban, és megkérdőjelezné annak megalapozottságát, hogy a jogosultak vagy az általuk adott licenc jogosultjai az ilyen másolatok hozzáférhetővé tételéért további jogdíjakat szedhetnek be. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (5) bekezdésével tehát ellentétes, hogy a jelen ügy tárgyát képező szolgáltatás az említett kivétel hatálya alá tartozzon.

30. Végül harmadszor, úgy tűnik, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjának megfogalmazása önmagában is kizárja, hogy a streaming szolgáltatások után a másolat offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatásért fizetendő magáncélú többszörözési jogdíjat szedjenek be. E rendelkezés ugyanis kimondja, hogy az abban foglalt méltányos díjazásnak, amelynek finanszírozására a magáncélú többszörözési jogdíj szolgál, figyelembe kell vennie az ezen irányelv 6. cikkében említett műszaki intézkedést. Ugyanakkor a művek hozzáférhetővé tételére irányuló, jelen indítvány 7. pontjában foglalt feltételek mellett nyújtott szolgáltatások esetében az alkalmazott műszaki intézkedés lehetővé teszi a jogosultak vagy az általuk adott licenc jogosultjai számára, hogy teljes ellenőrzést tartsanak fenn maguknak a művek többszörözése felett, és így ne viseljék a másolatok felhasználók által magáncélra történő készítésével okozott veszteségeket. Ezért ebben az esetben sem indokolt a méltányos díjazás.

31. Az általam javasolt értelmezés a 2001/29 irányelv előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésben említett céljaival, így a szerzők magas szintű védelmére, a jogosultak és a felhasználók érdekei közötti megfelelő egyensúly biztosítására, valamint a kivételek tagállamok általi koherens és műszakilag semleges alkalmazására irányuló céllal sem ellentétes.

32. Amint azt a fentiekben már jeleztem, a műszaki intézkedés alkalmazásával a jogosultak vagy az általuk adott licenc jogosultjai teljes mértékben ellenőrzés alatt tartják az offline felhasználásra szánt másolatok hozzáférhetővé tételét és felhasználását, és bevételre tehetnek szert a művek e

[15] Lásd a WIPO szerzői jogokról szóló, 1996. december 20-án Genfben elfogadott Szerződése (kihirdette: 2004. évi XLIX. törvény) – amelyet az Európai Közösség nevében a 2000. március 16-i 2000/278/EK tanácsi határozattal (HL 2000. L 89., 6. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 33. kötet, 208. o.) hagytak jóvá – 10. cikkének (2) bekezdését.

felhasználási módjával. A hozzáférhetővé tétel e módjának a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel alá sorolása ezért közvetlenül ellentétes lenne az érdekeikkel, és így a szerzők irányelv által elérni kívánt magas szintű védelmével.

33. E tekintetben a felhasználók jogos érdekeinek, illetve a felhasználók és a jogosultak érdekei közötti megfelelő egyensúly sérelmének kérdése sem merül fel. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel a felhasználók által magánszféra keretében, az ellenőrzésükön kívül végzett cselekmények jogszerűvé tételére szolgál. Ezzel szemben a másolatok offline felhasználásra a streaming szolgáltatást nyújtó szolgáltató által történő hozzáférhetővé tételére a szolgáltató és a felhasználó közötti kapcsolat keretében, tehát ez utóbbi magánszféráján kívül, és a jogosultak ellenőrzése alatt kerül sor. A felhasználóknak ezért semmilyen jogos érdeke nem fűződik ahhoz, hogy a szerzői jogi kivétel alapján ilyen másolathoz jussanak.

34. Másrészt, ami a műszaki semlegességet illeti, az SdT és a SONT állításaival ellentétben a streaming szolgáltatás helyzete műszaki szempontból teljesen eltér az ezen eljárásban részt vevő felek által hivatkozott technológiáktól, mint például a CD-től és a DVD-től, illetve a rádió- vagy televíziós műsorszórástól.

35. A lemezek esetében a felhasználó egyszer fizeti ki az árat, amelynek fejében korlátozott számú mű (általában néhány vagy egy tucat zenemű vagy egyetlen audiovizuális mű) felvételét kapja meg fizikai hordozóval együtt. E műveket a felhasználó magánszférája keretében bármilyen módon felhasználhatja, beleértve a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel alapján történő többszörözést is. Ezzel szemben a rádió- vagy televíziós műsorszórás lineáris szolgáltatás, amelyben a műsorszolgáltató határozza meg, hogy milyen műveket sugároz és milyen időben, a rádió- vagy televíziónézők pedig esetleg az adott időpontban meghallgathatják, illetve megnézhetik azokat. Magáncélú rögzítést is végezhetnek, de csak azokról a művekről, amelyeket sugároznak, és csak a sugárzás időpontjában, feltéve, hogy az műszakilag lehetséges.

36. Ezzel szemben a jelen ügyben szóban forgó streaming szolgáltatás olyan, interneten nyújtott lekérhető szolgáltatás, amelynek keretében a felhasználók viszonylag alacsony átalánydíj ellenében [16] bármikor nagyon nagy számú műhöz férhetnek hozzá. Ugyanakkor e szolgáltatás keretében nem rögzíthető a streaming útján hozzáférhetővé tett tartalom, mivel e lehetőség az egész vállalkozást gazdasági szempontból életképtelenné tenné, a szolgáltatás igénybe vevői gyorsan lemásolhatnák az őket érdeklő műveket, és felmondhatnák az előfizetést. A lekérhető streaming szolgáltatás tehát funkcionális szempontból nem hasonlítható össze a CD-kel vagy DVD-kkel, illetve a rádió- vagy televíziós műsorszórással. Szerzői jog szempontjából is a művek teljesen különböző felhasználási módjairól van szó. A technológiasemlegesség elve ezért nem követeli meg a streaming szolgáltatás és a két másik technológia azonos módon történő kezelését.

37. Azt, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt kivétel és az abban előírt méltányos díjazás a másolat offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatásra vonatkozzon, az SdT és a SONT által említett azon probléma sem igazolja, hogy a licencjogosultak a jogosultak részére e hozzáférhetővé tételért, illetve tágabb értelemben a művek lekérhető streaming formájában történő felhasználásáért állítólag viszonylag alacsony díjat fizetnek. Amint azt a jelen indítvány bevezetésében említettem, ez a díjazás azon kár megtérítésére szolgál, amely a jogosultakat a felhasználók által a magánszférájukban végzett olyan tevékenységek jogszerűvé tétele miatt éri, amelyek nem tartoznak az ellenőrzésük alá. E díjazás célja azonban

[16] Például jelenleg a Spotify Premium egyéni havi előfizetése Luxemburgban mintegy 13 euróba, azaz kevesebb, mint egy átlagos CD árába kerül.

nem az, hogy a művek felhasználásának és a jogosultak részére ennek fejében fizetett díjnak a szokásos mechanizmusai helyébe lépjen. Ha e díjazás nem elegendő, az (EU) 2019/790 [17] irányelv 18. és azt követő cikkei alapján a tagállamoknak a probléma megoldása érdekében megfelelő intézkedéseket kell hozniuk.

38. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre olyan értelemben válaszoljon, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy a védelem alatt álló művek interneten lekérhető streaming formájában történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás előfizetője nem végez az e rendelkezés értelmében vett magáncélra történő többszörözést, amennyiben a művek offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló olyan további szolgáltatást vesz igénybe, amely e műveknek az előfizető készülékének memóriájában történő rögzítéséből áll, és a szolgáltató az ezen irányelv 6. cikkének értelmében vett műszaki intézkedéssel teljes körű ellenőrzést tart magának fenn e művek tárolása, másolása és törlése felett, míg az előfizető azokat az adott készüléken csak a hozzáférés időtartama alatt használhatja fel (hallgathatja vagy nézheti); ezen irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e hozzáférhetővé tétel e rendelkezés értelmében a nyilvánosság számára a szolgáltató által oly módon történő hozzáférhetővé tételnek minősül, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.

Végkövetkeztetések

39. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1) Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontját

   a következőképpen kell értelmezni:

   a védelem alatt álló művek interneten lekérhető streaming formájában történő hozzáférhetővé tételére irányuló szolgáltatás előfizetője nem végez az e rendelkezés értelmében vett magáncélra történő többszörözést, amennyiben a művek offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tételére irányuló olyan további szolgáltatást vesz igénybe, amely e műveknek az előfizető készülékének memóriájában történő rögzítéséből áll, és a szolgáltató az ezen irányelv 6. cikkének értelmében vett műszaki intézkedéssel teljes körű ellenőrzést tart magának fenn e művek tárolása, másolása és törlése felett, míg az előfizető azokat az adott készüléken csak a hozzáférés időtartama alatt használhatja fel (hallgathatja vagy nézheti).

2) Ugyanezen irányelv 3. cikkét

   a következőképpen kell értelmezni:

   az 1. pontban említett művek offline felhasználásra történő hozzáférhetővé tétele e rendelkezés értelmében a nyilvánosság számára a szolgáltató által oly módon történő hozzáférhetővé tételnek minősül, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.

[17] A digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 130., 92. o.).